

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 9/04-61

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti E. K., bytom P., zastúpenej advokátkou JUDr. D. H., Advokátska kancelária, M. n. B., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Poprad v konaní o výživnom vedenom pod sp. zn. Nc 623/91 na neverejnom zasadnutí 7. apríla 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 623/91 porušil základné právo E. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 623/91 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. E. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Poprad p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Poprad j e p o v i n n ý zaplatiť E. K. náhradu trov konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v sume 18 136 Sk (slovom osemnásťtisícstotridsaťšesť slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. H., Advokátska kancelária, M. n. B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti E. K. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 14. januára 2004 č. k. III. ÚS 9/04-44 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť E. K., bytom P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. D. H., Advokátska kancelária, M. n. B., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní o výživnom vedenom pod sp. zn. Nc 623/91.

Sťažovateľka v sťažnosti prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne uviedla, že 3. mája 1991 podala na okresnom súde návrh na začatie konania vo veci úpravy práv a povinností rodičov k jej v tom čase maloletým deťom – Z. K. a T. K. Podaným návrhom žiadala zveriť maloleté deti do jej výchovy a zároveň žiadala, aby okresný súd zaviazal otca prispievať na ich výživu sumou 900 Sk mesačne na maloletú Z. K. a sumou 600 Sk mesačne na maloletého T. K. od 1. decembra 1989. Okresný súd rozsudkom zo 16. februára 1993 rozhodol o zverení maloletých detí do výchovy matky a zaviazal otca prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne počnúc 1. marcom 1993. Vo zvyšnej časti návrh zamietol.

Krajský súd v Košiciach na základe odvolania sťažovateľky (ktorá napadla rozsudok okresného súdu v časti týkajúcej sa výživného) rozsudkom z 24. júna 1993 potvrdil rozsudok okresného súdu zo 16. februára 1993 vo výroku, ktorým bol otec zaviazaný prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne do budúca počnúc 1. marcom 1993. Vo výroku, ktorým bol návrh sťažovateľky v prevyšujúcej časti zamietnutý (určenie výživného za obdobie od 1. decembra 1989 do 28. februára 1993), však rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd následne rozsudkom z 20. apríla 1994 určil povinnosť otca prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne počnúc 1. decembrom 1989 až do 28. februára 1993. Zároveň povolil otcovi splácať dlžné výživné v mesačných splátkach po 1 000 Sk spolu s bežným výživným do rúk matky. Do plnenia výživného započítal otcovi sumu 29 310 Sk. V prevyšujúcej časti návrh zamietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Krajský súd v Košiciach na základe odvolania otca maloletých detí rozsudkom z 31. januára 1995 potvrdil rozsudok okresného súdu z 20. apríla 1994 vo výroku o určení výživného za obdobie od 1. decembra 1989 do 31. mája 1992. Vo zvyšujúcej časti, t. j. vo výroku o určení výživného za obdobie od 1. júna 1992 do 28. februára 1993, vo výrokoch o dlžnom výživnom, o započítaní sumy 29 310 Sk, o zamietnutí návrhu matky

v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Medzitým (26. júla 1994) podala sťažovateľka návrh na zvýšenie výživného (výživné na čas po rozvode bolo stanovené rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 995/92-28 z 18. februára 1993, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. apríla 1993), ktorý bol pripojený k spisu sp. zn. Nc 623/91. Uvedené konanie však nebolo do podania sťažnosti ústavnému súdu právoplatne skončené.

Sťažovateľka namieta, že okresný súd nekoná vo veci primerane k svojim možnostiam a okolnostiam daného prípadu, čím spôsobuje zbytočné preťahy v uvedenom konaní. Tým podľa jej tvrdenia došlo aj k narušeniu citových a sociálnych vzťahov v jej rodine, čo jej spôsobuje závažnú nemajetkovú ujmu. Ak by okresný súd včas rozhodol o jej návrhu a vyhovel by mu v plnom rozsahu, zvýšil by sa jej mesačný príjem, čo by umožňovalo zabezpečovať riadnu výchovu jej maloletých detí. Vzhľadom na odstup od podania relevantného návrhu na okresný súd a primeranej lehoty, v ktorej mal o tomto návrhu rozhodnúť, sa celková finančná ujma sťažovateľky blíži podľa jej tvrdenia k hranici 600 000 Sk.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo E. K. na prerokovanie veci bez zbytočných preťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 623/91.

2. Okresnému súdu v Poprade prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 623/91 konal bez zbytočných preťahov.

3. E. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 600.000.- Sk, ktoré je Okresný súd v Poprade povinný zaplatiť do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti nálezu.

4. E. K. priznáva právo na náhradu trov konania, vrátane trov právneho zastupovania, ktoré je Okresný súd v Poprade povinný zaplatiť do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

V závere sťažnosti sťažovateľka uviedla, že súhlasí s tým, aby „sťažnosť bola prerokovaná bez ústneho pojednávania“.

Na základe výzvy ústavného súdu z 20. októbra 2003 sa k sťažnosti sťažovateľky vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu (podaním sp. zn. Spr. 925/03 z 26. novembra 2003). Vo svojom vyjadrení uviedol prehľad postupu v konaní o výživnom vedenom pod sp. zn. Nc 623/91, z ktorého vyplýva, že predmetné konanie nebolo k uvedenému dňu právoplatne skončené. Okresný súd konštatoval, že v uvedenom prípade ide o skutkovo zložitú vec, pokiaľ ide o dokazovanie majetkových a zárobkových pomerov účastníkov, a to v dôsledku častých zmien ich zamestnania, poukazujúc na rozhodnutia odvolacích súdov v uvedenej veci, ktoré „*výslovne v rozhodnutiach žiadajú, aby súd náležite zistil zárobkové a majetkové pomery účastníkov konania*“. Poukázal aj na správanie účastníkov, ktorí podľa neho prispeli k predĺženiu doby konania najmä tým, že „*nie vždy akceptovali termíny pojednávania, výzvy súdu na doplnenie dokazovania a na druhej strane predkladali vždy ďalšie procesné návrhy*“. Pripustil, že dĺžku konania nepriaznivo ovplyvnila aj skutočnosť, že vec neprejednal jeden zákonný sudca, zároveň však uviedol, že „*práva maloletých detí dĺžkou konania neboli nepriaznivo ovplyvnené, pretože súd včas odstránil právnu neistotu účastníkov konania vo vzťahu k maloletým deťom vydaním rozhodnutia tak o zverení dieťaťa, ako aj o úprave výživného*“. Na základe uvedenej argumentácie navrhol sťažnosti sťažovateľky „*nevyhovieť*“.

V závere svojho vyjadrenia predseda okresného súdu s odkazom na § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde uviedol, že súhlasí s tým, aby bola sťažnosť prerokovaná bez ústneho pojednávania.

Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní z 20. februára 2004 doručenom ústavnému súdu 23. februára 2004 reagujúc na vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti uviedla, že ním

uvedené argumenty nie sú podľa nej právne relevantné vo vzťahu k posúdeniu namietaného porušenia práv sťažovateľky zaručených v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní. Podľa jej názoru neexistujú v uvedenej súvislosti žiadne okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci, ktorej sa posudzované konanie týka, ani žiadne závažné skutočnosti, ktoré by svedčili o tom, že sťažovateľka svojím správaním prispela k vzniku zbytočných prietahov v označenom konaní. Ani skutočnosť, že vec neprejednal jeden zákonný sudca, nemôže byť podľa nej dôvodom na „*zmarenie uplatnenia práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov*“. Podľa právnej zástupkyne sťažovateľky tým, že okresný súd „*do dnešného dňa nerozhodol*“, vyvolal u sťažovateľky „*dlhodobý stav právnej neistoty, ktorý aj napriek využitiu všetkých dostupných právnych prostriedkov nápravy trvá naďalej*“.

Okresný súd v doplňujúcom písomnom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 925/03 z 23. februára 2004 uviedol:

„(...) poukazujeme na naše písomné vyjadrenie zaslané Ústavnému súdu dňa 26. novembra 2003 pod Spr. 925/03, na ktorom v plnom rozsahu zotrvávame a ktoré dopĺňame o nasledovné:

Deti navrhovateľky Z. a T. K. vstúpili do konania ako účastníci dosiahnutím svojej plnoletosti. Napriek deklarovaniu zastupovania detí matkou E. K., do súdneho spisu doposiaľ nebolo predložené plnomocenstvo detí Z. a T. na ich zastupovanie matkou.“

V podaní z 31. marca 2004 vyčíslila právna zástupkyňa na základe výzvy ústavného súdu výšku požadovanej náhrady trov sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom sumou 18 136 Sk uplatňujúc náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby realizované v roku 2003 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie na ústavný súd – sťažnosť) a za dva úkony právnej služby realizované v roku 2004 (porada s klientom – oboznámenie sťažovateľky s vyjadrením okresného súdu k sťažnosti a zaujatie stanoviska k tomuto vyjadreniu, podanie na ústavný súd – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu). V prílohe uvedeného podania predložila ústavnému súdu sťažovateľkou podpísané písomné potvrdenie o uskutočnení porady s právnou zástupkyňou

18. februára 2004, ktorej predmetom bolo oboznámenie sťažovateľky s vyjadrením okresného súdu k sťažnosti a zaujatie stanoviska k tomuto vyjadreniu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. Nc 623/91 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľka podala 3. mája 1991 na okresnom súde návrh na začatie konania, v ktorom žiadala, aby okresný súd zveril do jej výchovy Z. K. a T. K., a aby zaviazal ich otca – Ing. J. K. prispievať na ich výživu, a to konkrétne sumou 900 Sk mesačne na maloletú Z. K. a sumou 600 Sk mesačne na maloletého T. K., v oboch prípadoch späťne od 1. decembra 1989.

Okresný súd na základe pokynu predsedu senátu zo 7. mája 1991 nariadil vo veci pojednávanie na 22. máj 1991, vyzval zamestnávateľov oboch rodičov na predloženie odpisov ich mzdových listov a zabezpečoval ďalšie potrebné vyjadrenia. Uznesením z 8. mája 1991 ustanovil maloletým deťom kolízneho opatrovníka v predmetnom konaní.

Dňa 22. mája 1991 bolo okresnému súde doručené odvolanie otca maloletých detí proti uzneseniu o ustanovení kolízneho opatrovníka. Pojednávanie konané 22. mája 1991

okresný súd po vypočutí sťažovateľky a otca maloletých detí odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania.

Okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o odvolaní 12. júna 1991. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 23 Co 217/91-29 z 28. júna 1991 rozhodnutie okresného súdu o ustanovení kolízneho opatrovníka maloletým deťom v konaní potvrdil. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach, ako aj spisový materiál boli okresnému súdu doručené 7. augusta 1991.

V priebehu augusta a začiatkom septembra 1991 doručoval okresný súd uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 23 Co 217/91-29 z 28. júna 1991 účastníkom konania a 26. septembra 1991 vytýčil termín pojednávania na 11. október 1991. Pojednávanie konané 11. októbra 1991 okresný súd odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania.

V priebehu novembra 1991 boli okresnému súdu doručené požadované vyjadrenia a listiny ohľadne zárobkových pomerov otca maloletých detí. Predseda senátu pokynom súdnej kancelárii zo 17. januára 1992 uložil vyzvať kolízneho opatrovníka (Obvodný úrad Poprad, oddelenie sociálnych vecí, referát starostlivosti o rodinu a deti) na predloženie správy z prieskumu rodinného prostredia maloletých detí v súlade s uznesením okresného súdu z 11. októbra 1991 a zároveň nariadil pojednávanie vo veci na 4. február 1992. Okresný súd pojednával vo veci 4. februára 1992. S ohľadom na výpovede sťažovateľky, otca maloletých detí a kolízneho opatrovníka pojednávanie odročil na neurčito za účelom vypočutia oboch detí a ďalšieho doplnenia dokazovania.

V marci 1992 zabezpečoval okresný súd na základe tvrdení účastníkov konania na pojednávaní 4. februára 1992 ďalšie dôkazné prostriedky a nariadil pojednávanie vo veci na 28. apríl 1992. Okresný súd 28. apríla 1992 vo veci pojednával. Rodičia nezabezpečili účasť detí na pojednávaní – uviedli, že „*nesúhlasia s ich vypočutím*“, kolízny opatrovník navrhol vypočutie detí. Na pojednávaní okresný súd rozhodol o predbežnom opatrení, ktorým zveril maloletých Z. K. a T. K. do výchovy sťažovateľky a otca zaviazal prispievať

na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne. Otcovi uložil taktiež poriadkovú pokutu vo výške 100 Sk.

Dňa 18. mája 1992 vykonal okresný súd za prítomnosti kolízneho opatrovníka výsluch oboch detí v byte sťažovateľky.

Okresný súd doručoval rozhodnutia o predbežnom opatrení a o uložení poriadkovej pokuty v máji a v júni 1992 (otcovi bolo doručované po dvoch neúspešných pokusoch prostredníctvom orgánov Policajného zboru, zásielku prevzal 20. júna 1992). Dňa 1. júla 1992 bolo okresnému súdu doručené odvolanie otca proti rozhodnutiu o uložení poriadkovej pokuty. Spis bol Krajskému súdu v Košiciach predložený na rozhodnutie o odvolaní 2. júla 1992. Uznesením č. k. 14 Co 299/92-97 z 31. júla 1992 Krajský súd v Košiciach rozhodnutie okresného súdu potvrdil a spis mu vrátil na ďalšie konanie 18. septembra 1992.

V priebehu septembra 1992 doručoval okresný súd rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, v priebehu októbra 1992 až januára 1993 okresný súd opakovane zisťoval aktuálne zárobné pomery sťažovateľky a otca maloletých detí vzhľadom na zmenu zamestnania u oboch rodičov. Dňa 1. februára 1993 nariadil pojednávanie na 16. február 1993. Na pojednávaní okresný súd vyhlásil rozsudok (č. k. Nc 623/91-117), ktorým obe maloleté deti zveril do výchovy matky, otca zaviazal prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne do rúk matky a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Rozhodnutie bolo doručené účastníkom konania 26. marca 1993.

Dňa 6. apríla 1993 podala sťažovateľka na okresnom súde odvolanie proti rozsudku v časti týkajúcej sa výrokov o výživnom s tým, že ho odôvodní v priebehu troch dní. Doplnenie odvolania sťažovateľkou bolo okresnému súdu doručené 9. apríla 1993. Dňa 19. apríla 1993 zaslal okresný súd kópiu odvolania na vyjadrenie otcovi maloletých detí a kolíznemu opatrovníkovi a 5. mája 1993 predložil vec na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 14 Co 206/93-128 z 24. júna 1993 rozsudok okresného súdu zo 16. februára 1993 vo výroku, ktorým zaviazal

otca prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne do rúk matky, potvrdil. Vo výroku, ktorým bol návrh na určenie výživného vo zvyšnej časti zamietnutý, však rozsudok okresného súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 13. júla 1993 a účastníkom konania do konca júla 1993.

Okresný súd si 6. októbra 1993 vyžiadal od bývalého zamestnávateľa sťažovateľky údaje o jej mzde v období od decembra 1989 do skončenia pracovného pomeru v júni 1992. Vyžiadané listiny mu boli doručené 1. novembra 1993. Dňa 12. januára 1994 nariadil okresný súd pojednávanie na 2. február 1994, medzitým si vyžiadal údaje o mzde sťažovateľky v období od 1. januára 1993 do 31. augusta 1993 od jej zamestnávateľa. Pojednávanie konané 2. februára 1994 okresný súd odročil za účelom doplnenia dokazovania na 25. február 1994. Pojednávanie bolo po stručnom výsluchu sťažovateľky odročené pre neúčast' otca a maloletej Z. K., ktorú mal okresný súd v úmysle vypočuť. Okresný súd pojednával vo veci opäť 18. marca 1994. Na pojednávaní vypočul maloletú Z. K. (otec sa na pojednávaní nezúčastnil). Pojednávanie bolo odročené na 20. apríl 1994. V uvedený deň okresný súd po doplnení dokazovania vyhlásil na pojednávaní rozsudok (č. k. Nc 623/91-152), ktorým zaviazal otca prispievať na výživu maloletej Z. K. sumou 800 Sk mesačne a na výživu maloletého T. K. sumou 600 Sk mesačne. Dlžné výživné za obdobie od 1. decembra 1989 do 28. februára 1993 vyčíslil spolu sumou 54 600 Sk na obe deti, ktorú povolil otcovi splácať v splátkach po 1 000 Sk mesačne spolu s bežným výživným. V prevyšujúcej časti návrh zamietol. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo účastníkom konania zaslané 6. júna 1994.

Dňa 11. júla 1994 bolo okresnému súdu doručené odvolanie otca proti rozsudku z 20. apríla 1994. Okresný súd zaslal kópiu odvolania na vyjadrenie sťažovateľke a kolíznemu opatrovníkovi a 28. júla 1994 predložil vec na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 14 Co 315/94-160 z 31. januára 1995 napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o určení výživného za obdobie od 1. decembra 1989 do 31. mája 1992 potvrdil a vo zvyšnej časti (určenie výživného za obdobie od 1. júna 1992 do 28. februára 1993, výrok o dlžnom výživnom,

výrok o zamietnutí návrhu sťažovateľky vo zvyšnej časti a výrok o trovách konania) rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach bolo okresnému súdu doručené 31. marca 1995. Počas odvolacieho konania bol okresnému súdu doručený (26. júla 1994) návrh sťažovateľky na zvýšenie výživného na 1 500 Sk na maloletú Z. K. a 1 000 Sk na maloletého T. K. mesačne počnúc 1. septembrom 1993.

Okresný súd doručoval rozhodnutie odvolacieho súdu účastníkom konania v priebehu apríla 1995. V priebehu mesiacov máj a jún 1995 zabezpečoval okresný súd doplnenie podkladov na zistenie zárobkových pomerov rodičov za obdobie od 1. júna 1992 do 28. februára 1993.

Vo veci konajúci sudca uložil 19. septembra 1995 súdnej kancelárii vyžiadať viacero podkladov od zamestnávateľov rodičov, školy, ktorú navštevovali deti, a nariadil pojednávanie na 13. október 1995.

Pojednávanie konané 13. októbra 1995 okresný súd opätovne odročil za účelom doplnenia dokazovania. V októbri 1995 si okresný súd vyžiadal doplňujúce podklady k predmetu konania.

Podaním doručeným okresnému súdu 6. februára 1996 sa sťažovateľka domáhala urýchlenia konania. Okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na 6. marec 1996, ktoré po doplnení dokazovania odročil na neurčito za účelom zabezpečenia ďalších dôkazov vrátane vypočutia maloletého T. K.

Dožiadaním z 11. marca 1996 sa okresný súd obrátil na Okresný súd Bratislava II ohľadom vypočutia Z. K. vo veci.

Dňa 1. apríla 1996 nariadil okresný súd informatívny výsluch maloletého T. K. na 12. apríl 1996. Po uskutočnení výsluchu okresný súd listom z 29. apríla 1996 urgoval Okresný súd Bratislava II ohľadom vybavenia dožiadania z 11. marca 1996.

Z odpovede, ktorá bola okresnému súdu doručená 13. mája 1996, vyplynulo, že Z. K. sa na výsluch nedostavila, preto bola na nový termín výsluchu 28. mája 1996 predvolaná pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia. Z. K. bola na informatívny výsluch Okresným súdom Bratislava II predvolaná opakovane na 16. apríl 1996, 9. máj 1996, 28. máj 1996 a 18. jún 1996 (viackrát pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia). Menovaná sa opakovane ospravedlnila „pre pracovnú zaneprázdnenosť“, napokon však uviedla, že nechce v danej veci vypovedať vzhľadom na rozvrat vzťahov medzi jej rodičmi, pretože nechce, aby jej výpoveď vyznela proti niektorému z nich. Uvedené dôvody oznámila listom z 5. júna 1996 doručeným okresnému súdu 11. júna 1996. Okresný súd Bratislava II vrátil 14. júna 1996 dožiadanie bez vybavenia okresnému súdu s odôvodnením, že Z. K. žiada z osobných dôvodov, aby už vo veci nebola vypočutá. V júni 1996 si okresný súd vyžiadal ďalšie údaje o príjme sťažovateľky a otca za obdobie rokov 1994 – 1996.

Okresný súd nariadil 18. novembra 1996 pojednávanie na 13. december 1996, no 9. decembra 1996 termín pojednávania zrušil. V novembri 1996 si okresný súd vyžiadal správu o príjmoch Z. K. od jej nového zamestnávateľa. Dňa 12. mája 1997 si okresný súd vyžiadal ďalšie údaje o príjme sťažovateľky a otca, ako aj správu od športového gymnázia, ktoré navštevoval T. K., o výdavkoch spojených so štúdiom.

Dňa 1. augusta 1997 prevzal spis nový sudca (vec bola po odchode JUDr. B. pridelená do senátu JUDr. F.).

Dňa 3. augusta 1997 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 26. september 1997. Pojednávanie bolo pre neúčast' otca (závada v doručovaní) a za účelom doplnenia dokazovania odročené na 27. november 1997. V uvedený deň okresný súd pojednával vo veci (otec sa na pojednávanie nedostavil). Po vypočutí sťažovateľky pojednávanie odročil na 16. január 1998 za účelom doplnenia dokazovania. Pojednávanie konané 16. januára 1998 okresný súd odročil na neurčito.

Dňa 2. februára 1998 nariadil okresný súd pojednávanie na 6. marec 1998. Listom z 26. februára 1998 doručeným okresnému súdu 3. marca 1998 ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní s'ťažovateľka. Pojednávanie 6. marca 1998 okresný súd pre neúčast' otca a dcéry Z. K. odročil na 27. marec 1998.

Dňa 24. marca 1998 sa na okresný súd bez predvolania dostavil syn T. K. a bol k veci vypočutý.

Dňa 12. marca 1998 bol okresnému súdu doručený návrh otca na úpravu práv k maloletému T. K. Na pojednávaní konanom 27. marca 1998 sudca oboznámil obsah spisu, najmä návrh otca na úpravu práv k maloletému T. K., uložil otcovi doplniť návrh v súlade so zákonom požadovanými náležitosťami v lehote troch dní a odročil pojednávanie. Podaním doručeným okresnému súdu 15. apríla 1998 vzal otec svoj návrh späť.

Okresný súd nariadil 17. apríla 1998 pojednávanie vo veci na 15. máj 1998. Pojednávanie 15. mája 1998 okresný súd pre neúčast' Z. K. odročil na 12. jún 1998.

Dňa 20. mája 1998 bol okresnému súdu doručený nový návrh otca (v zastúpení advokátom) na úpravu práv k maloletému T. K.

Okresný súd pojednával vo veci opäť 12. júna 1998. Na pojednávaní s'ťažovateľka podala návrh na zvýšenie výživného na maloletého T. K. na 15 000 Sk mesačne od 28. januára 1996. Po doplnení dokazovania vyhlásil okresný súd uznesenie o predbežnom opatrení, ktorým zaviazal otca prispievať na výživu maloletého T. K. sumou 3 600 Sk mesačne (výživné na čas po rozvode bolo stanovené rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 995/92-28 z 18. februára 1993). Pojednávanie bolo odročené na 14. júl 1998.

Dňa 22. júna 1998 požiadal sudca o predĺženie lehoty na vyhotovenie a zaslanie písomného vyhotovenia rozhodnutia o predbežnom opatrení do 15. júla 1998. Predseda okresného súdu udelil súhlas.

Pojednávanie 14. júla 1998 okresný súd pre neúčast' matky, ktorej uložil poriadkovú pokutu, odročil na neurčito. V podaní doručenom okresnému súdu 13. júla 1998 ospravedlnila sťažovateľka svoju neúčast' na pojednávaní bez bližšieho zdôvodnenia („z rodinných dôvodov“) a zmenila svoj návrh z 12. júna 1998 na zvýšenie výživného na 20 000 Sk mesačne.

Dňa 5. augusta 1998 bolo okresnému súdu doručené odvolanie proti uzneseniu č. k. Nc 623/91-420 z 12. júna 1998 o nariadení predbežného opatrenia. V priebehu augusta 1998 zaslal okresný súd kópie odvolania na vyjadrenie ostatným účastníkom konania a 9. septembra 1998 predložil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Prešove.

Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 3 Co 400/98-443 z 21. októbra 1998 potvrdil rozhodnutie okresného súdu z 12. júna 1998 o nariadení predbežného opatrenia. Spis bol na ďalšie konanie okresnému súdu vrátený 2. decembra 1998.

Dňa 4. decembra 1998 nariadil vo veci konajúci sudca pojednávanie na 7. január 1999 a uložil doručiť rozhodnutie Krajského súdu v Prešove účastníkom konania. Dňa 16. a 28. decembra 1998 boli okresnému súdu doručené listy, ktorými Z. K. a T. K. oznámili, že sa nezúčastnia na pojednávaní. Pojednávanie 7. januára 1999 okresný súd odročil na 29. január 1999. Sťažovateľka ani deti sa pojednávania nezúčastnili (sťažovateľke sa nepodarilo predvolať doručiť). Pojednávanie 29. januára 1999 okresný súd odročil z dôvodu práceneschopnosti sudcu na 26. február 1999.

Podaním z 19. februára 1999 doručeným okresnému súdu 24. februára 1999 navrhol otec detí zrušenie uznesenia sp. zn. Nc 623/91 z 12. júna 1998 o predbežnom opatrení z dôvodu straty zamestnania – teda podstatnej zmeny zárobkových pomerov na jeho strane.

Okresný súd pojednával vo veci 26. februára 1999. Na pojednávaní vzal otec detí späť svoj návrh na úpravu styku so synom T. K. Sťažovateľka a kolízny opatrovník so späťvzatím súhlasili. Okresný súd o späťvzati nerozhodol, pojednávanie odročil.

Podaním doručeným okresnému súdu 15. marca 1999 upresnil otec detí svoj návrh z 19. februára 1999 v tom zmysle, že navrhol zmenu uznesenia okresného súdu sp. zn. Nc 623/91 z 12. júna 1998 o predbežnom opatrení znížením výživného z 3 600 Sk na 1 500 Sk.

Vo veci konajúci sudca určil 12. apríla 1999 termín ďalšieho pojednávania na 6. máj 1999 a uložil vyzvať daňový úrad na oznámenie príjmov otca za rok 1998.

Pojednávanie konané 6. mája 1999 bolo odročené kvôli doplneniu dokazovania na 29. jún 1999. Listom doručeným 7. júna 1999 sťažovateľka ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní (kvôli nástupu na liečenie) a žiadala odročiť pojednávanie.

Na pojednávaní 29. júna 1999 vyhlásil okresný súd uznesenie o predbežnom opatrení, ktorým zaviazal otca prispievať na výživu maloletého T. K. vo výške 2 000 Sk mesačne (čím zmenil uznesenie okresného súdu sp. zn. Nc 623/91 z 12. júna 1998 o predbežnom opatrení). Písomné vyhotovenie rozhodnutia bolo účastníkom konania doručené v auguste 1999.

Dňa 17. augusta 1999 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti uvedenému rozhodnutiu, ktoré sťažovateľka doplnila ďalšími podaniami doručenými okresnému súdu 20. augusta 1999 a 13. septembra 1999. Otec detí sa vyjadril k odvolaniu v podaní doručenom okresnému súdu 21. septembra 1999. Vec bola predložená Krajskému súdu v Prešove 24. septembra 1999.

Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 3 Co 532/99-503 zo 4. februára 2000 uznesenie okresného súdu č. k. Nc 623/91-490 z 29. júna 1999 o predbežnom opatrení, ktorým zaviazal otca prispievať na výživu maloletého T. K. vo výške 2 000 Sk mesačne, zrušil. Predmetné rozhodnutie a spisový materiál boli okresnému súdu doručené 20. marca 2000.

Dňa 24. marca 2000 nariadil okresný súd vo veci pojednávanie na 27. apríl 2000. Zároveň doručoval rozhodnutie Krajského súdu v Prešove a vyzval daňový úrad na oznámenie príjmov sťažovateľky a otca za rok 1999. Otca vyzval na predloženie denníka znalca (vzhľadom na jeho znaleckú činnosť). Daňový úrad Poprad predložil okresnému súdu požadované dokumenty začiatkom apríla 2000.

Dňa 25. apríla 2000 predložila sťažovateľka okresnému súdu plnú moc preukazujúcu splnomocnenie zo strany jej syna T. K., ktorý medzitým dovŕšil plnoletosť, na zastupovanie v konaní. Dňa 27. apríla 2000 o 7.29 h bolo faxom okresnému súdu doručené ospravedlnenie právneho zástupcu otca za neúčast' na pojednávaní kvôli kolízii termínov pojednávaní.

Na pojednávaní v uvedený deň sa zúčastnili iba sťažovateľka a kolízny opatrovník, u ostatných účastníkov bola vykázaná závada v doručovaní. Okresný súd pojednávanie odročil na 30. máj 2000.

Dňa 5. mája 2000 predložila sťažovateľka okresnému súdu plnú moc preukazujúcu splnomocnenie zo strany jej syna T. K. na zastupovanie v konaní a preberanie písomností zo strany súdu.

Na pojednávaní 30. mája 2000 sa zúčastnila iba sťažovateľka. Pojednávanie bolo odročené na 13. jún 2000. Pojednávanie 13. júna 2000 okresný súd po doplnení dokazovania odročil na 16. jún 2000 za účelom vyhlásenia rozhodnutia.

Podaním doručeným okresnému súdu 14. júna 2000 sťažovateľka poukázala na svoje skutkové tvrdenia, ktoré okresný súd podľa jej názoru nepreveril v rámci dokazovania, a uviedla aj nové skutočnosti. Okresný súd na pojednávaní 16. júna 2000 kvalifikoval sťažovateľkino podanie ako návrh na doplnenie dokazovania a v konaní pokračoval.

Okresný súd požiadal Okresný úrad v Poprade, odbor katastrálny (ďalej len „katastrálny odbor“), o zaslanie údajov o nehnuteľnostiach vo vlastníctve sťažovateľky

a otca, Daňový úrad Poprad (ďalej len „daňový úrad“) o oznámenie príjmov sťažovateľky od roku 1992 a o oznámenie príjmov terajšej manželky otca za roky 1998 a 1999 a Slovenský volejbalový zväz o oznámenie výšky dotácií športovej činnosti T. K. Doklady týkajúce sa sťažovateľky boli okresnému súdu doručené v priebehu júla a augusta 2000.

Dňa 4. septembra 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 6. október 2000. Podaním doručeným okresnému súdu 4. októbra 2000 sa k veci vyjadrili Z. a T. K. (zároveň ospravedlnili svoju neúčast' na pojednávaní).

Na pojednávanie konané 6. októbra 2000 sa dostavil iba otec (u matky bola vykázaná závada v doručení). Pojednávanie bolo odročené na 14. november 2000. Dňa 6. novembra 2000 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľky v predmetnej veci, v ktorom oznámila nové skutočnosti týkajúce sa majetkových pomerov otca. Podaním doručeným okresnému súdu 13. novembra 2000 svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil otec a oznámil, že zrušil splnomocnenie svojho právneho zástupcu v uvedenej veci.

Na pojednávanie konané 14. novembra 2000 sa dostavila iba matka. Pojednávanie bolo odročené na 18. december 2000. V podaní doručenom okresnému súdu 4. decembra 2000 sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že doklady zaslané okresnému súdu na základe jeho výzvy z júla 2000 daňovým úradom a katastrálnym odborom sa týkajú iba jej, preto navrhla doplniť dokazovanie vo vzťahu k majetkovým pomerom otca a jeho terajšej manželky.

Pojednávanie 18. decembra 2000 okresný súd po vypočutí sťažovateľky a otca odročil.

Dňa 16. mája 2001 okresný súd uznesením č. k. Nc 623/91-587 zastavil konanie o návrhu otca na úpravu styku s vtedy maloletým T. K. (návrh z 20. mája 1998) na základe späťvzatia návrhu otcom na pojednávaní konanom 26. februára 1999. Dňa 22. júna 2001 požiadal okresný súd o doručenie uvedeného uznesenia otcovi, ktorý opakovane nepreberal zásielku, orgány Policajného zboru.

Dňa 25. marca 2003 okresný súd nariadil pojednávanie na 7. apríl 2003. Pojednávanie bolo odročené pre neúčast' otca na 2. jún 2003. Pojednávanie konané 2. júna 2003 bolo odročené vzhľadom na námietku zaujatosti vo veci konajúcej sudkyne (spis prevzala 20. januára 2001) vznesenú v podaní doručenom okresnému súdu 30. mája 2003. Sudkyňa sa k námietke zaujatosti vyjadrila 30. júna 2003 a predložila spis predsedovi okresného súdu. Ten opatrením z 31. júla 2003 pridelil vec do zastupujúceho senátu JUDr. F. (konal vo veci predtým). Spis bol prevzatý 4. augusta 2003 a vo veci bolo nariadené pojednávanie na 25. september 2003, ktoré však bolo pre neprítomnosť účastníkov konania odročené.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. III. ÚS 28/03).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania

a spôsobu, akým v konaní postupoval súd. Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie vecí súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

Napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec sťažovateľky prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru bez zbytočných prietáhov – treba prihliadnuť aj na deň začatia konania na okresnom súde, dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993, a stav, v akom sa predmetné konanie k tomuto dňu nachádzalo (III. ÚS 18/00, III. ÚS 113/03, III. ÚS 8/04).

2. Predmetom posúdenia zo strany ústavného súdu je konanie o výživnom (vedené na okresnom súde pod sp. zn. Nc 623/91), ktoré začalo ešte v dobe maloletosti oboch detí sťažovateľky na základe jej návrhu na úpravu práv a povinností rodičov (vrátane vyživovacej povinnosti v zmysle § 86 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon o rodine“) podaného ešte 3. mája 1991 a týka sa taktiež jej ďalších návrhov na zvýšenie výživného (určeného neskôr okresným súdom na čas po rozvode v súvislosti s následným rozvodom manželstva sťažovateľky) v zmysle § 99 ods. 1 zákona o rodine a § 163 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (podaných 26. júla 1994 a 12. júna 1998 s následnou zmenou 13. júla 1998). Posúdenie zo strany ústavného súdu sa vzťahuje na časť konania týkajúcu sa rozhodovania okresného súdu o výživnom na čas do dovŕšenia plnoletosti detí, v ktorej je sťažovateľka účastníčkou predmetného konania aj po dovŕšení plnoletosti oboch detí v priebehu uvedeného konania.

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou konštatoval, že právne veci tohto typu nemožno v zásade považovať za právne zložité. Hmotnoprávna a procesná úprava postupu súdu v konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je obsiahnutá v zákone o rodine a v Občianskom súdnom poriadku. Výklad a používanie týchto zákonov sú stabilizované v rozsiahlej judikatúre vyšších súdov (napr. IV. ÚS 63/02). Právnu zložitosť vecí nenamietol ani okresný súd a ústavný súd taktiež nezistil otázku

osobitného právneho významu, ktorá by mala byť v týchto konaniach riešená bez jej predošlého riešenia v ustálenej judikatúre.

V predmetnej veci však ide o riešenie vzťahov medzi rodičmi a maloletými deťmi, čo od okresného súdu vyžaduje vzhľadom na všeobecnú citlivosť týchto vzťahov zvýšenú starostlivosť o plynulý a ničím nerušený priebeh konania za súčinnosti všetkých účastníkov konania, predovšetkým rodičov maloletých detí. Z tohto aspektu ústavný súd konštatuje, že okresný súd vo svojom postupe nezohľadnil v dostatočnej miere závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku ako matku v tom čase maloletých detí.

Náročnosťou zisťovania skutkového stavu z dôvodu častých zmien zamestnania oboma rodičmi, ktorou argumentoval okresný súd, nemožno rozumne odôvodniť celkovú dĺžku konania okresného súdu o uvedených čiastkových návrhoch na úpravu vyživovacej povinnosti (konanie o prvom návrhu sťažovateľky, o ktorom ešte nebolo v celom rozsahu rozhodnuté, prebieha už trinásť rok, ďalšie dva návrhy sú z rokov 1994 a 1998). Uvedená doba je zjavne neprimeraná už len pri jej porovnaní s obvyklou dĺžkou trvania vyživovacej povinnosti rodičov k deťom (§ 85 ods. 1 zákona o rodine).

3. V správaní sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. Výnimku predstavuje iba jej neúčast' na pojednávaní konanom 14. júla 1998, ktorú však nemožno považovať za hlavnú a podstatnú okolnosť, v dôsledku ktorej došlo k vzniku zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní.

4. Ďalším kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Aj napriek tomu, že o prevažnej časti návrhu sťažovateľky podaného 3. mája 1991 okresný súd rozhodol (rozsudkom č. k. Nc 623/91-117 zo 16. februára 1993 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 14 Co 206/93-128 z 24. júna 1993

a rozsudkom č. k. Nc 623/91-152 z 20. apríla 1994 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 14 Co 315/94-160 z 31. januára 1995) a na pojednávaní konanom 12. júna 1998 uznesením o predbežnom opatrení zaviazal otca prispievať na výživu maloletého T. K. vo výške 3 600 Sk mesačne, nesmeroval jeho postup v posudzovanom konaní efektívne a účinne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania.

Ústavný súd zistil dlhšie obdobia nečinnosti, ktoré nemožno akceptovať vzhľadom na povahu a predmet posudzovaného konania, a to obdobie od konca júna 1996, keď si okresný súd vyžiadal ďalšie údaje o príjme sťažovateľky a otca za obdobie rokov 1994 – 1996, do novembra 1996, keď si okresný súd vyžiadal správu o príjmoch Z. K. od jej nového zamestnávateľa, a následné obdobie nečinnosti okresného súdu do 12. mája 1997, keď si okresný súd vyžiadal ďalšie údaje o príjme sťažovateľky a otca, ako aj správu od športového gymnázia, ktoré navštevoval T. K. (spolu cca desať mesiacov). Okresný súd následne pojednával vo veci 26. septembra 1997, t. j. viac ako po roku a pol od posledného pojednávania konaného 6. marca 1996.

Nečinnosťou okresného súdu bolo poznamenané aj obdobie od pojednávania konaného 18. decembra 2000 do 16. mája 2001, keď okresný súd uznesením č. k. Nc 623/91-587 zastavil konanie o návrhu otca na úpravu styku s vtedy maloletým T. K. (návrh z 20. mája 1998) na základe späťvzatia návrhu otcom na pojednávaní konanom 26. februára 1999, a obdobie od 22. júna 2001, keď okresný súd požiadal orgány Policajného zboru o doručenie uznesenia č. k. Nc 623/91-587 otcovi, ktorý nepreberal zásielku, do 25. marca 2003, keď okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na 7. apríl 2003 (spolu viac ako dva roky).

Postup okresného súdu v konaní nepochybne sťažovala aj procesná nedisciplinovanosť otca, ktorý sa opakovane nedostavoval na pojednávania, a sčasti aj dcéry Z. K., ktorá opakovane odmietla vypovedať (už ako plnoletá) pred dožiadaným súdom a nedostavila sa ani na viaceré pojednávania pred okresným súdom. Okresný súd však nepostupoval pri uplatňovaní svojich oprávnení (vrátane možnosti uplatnenia poriadkových opatrení) dostatočne razantne a efektívne na zabezpečenie súčinnosti účastníkov konania

a ani organizácia jeho procesného postupu ohľadne zabezpečovania dôkazných prostriedkov, resp. vytyčovania termínov a vedenia samotného pojednávania (napr. pojednávania z 27. marca 1998, z 15. mája 1998, zo 14. novembra 2000 a z 30. mája 2000) nezodpovedala závažnosti predmetu konania vo veciach starostlivosti o maloletých s ohľadom na povinnosti súdu v zmysle § 6, § 100, § 101, resp. § 117 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Uvedené nedostatky v postupe okresného súdu spolu s označenými obdobiami jeho nečinnosti boli hlavnou príčinou súčasného stavu, keď posudzované konanie o návrhoch sťažovateľky na úpravu vyživovacej povinnosti (z rokov 1991, 1994 a 1998) nie je dosiaľ právoplatne skončené. Celkovú dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde nemožno považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto, berúc do úvahy predovšetkým závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku a v tejto súvislosti neprimeranosť jeho dĺžky, s prihliadnutím na označené obdobia nečinnosti okresného súdu v uvedenej veci, dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľky boli porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

5. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto označené práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovateľka sa v sťažnosti domáhala, aby ústavný súd na základe čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez prietahov. Preto ústavný súd uložil okresnému súdu, aby v konaní o návrhoch sťažovateľky konal a rozhodol bez zbytočných prietahov v súlade s normami Občianskeho súdneho poriadku (bod 2 výroku tohto nálezu).

6. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia z dôvodu, že v dôsledku zbytočných prietahov v posudzovanom konaní došlo k narušeniu citových a sociálnych vzťahov v jej rodine, čo jej spôsobilo závažnú nemajetkovú ujmu, pričom sa zároveň vzhľadom na odstup od podania relevantného návrhu na okresný súd „celková finančná ujma“ sťažovateľky blíži podľa jej tvrdenia k hranici 600 000 Sk.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základných práv sťažovateľky, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sumu 50 000 Sk. Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (III. ÚS 8/04). Priznaná suma finančného zadosťučinenia zohľadňuje podľa názoru ústavného súdu nemajetkovú ujmu sťažovateľky v označenom konaní. Pri posúdení intenzity tejto nemajetkovej ujmy prihliadal ústavný súd na závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku ako matku maloletých detí, o výživné ktorých išlo, na celkovú dobu predmetného konania a na dĺžku zistených období nečinnosti okresného súdu v uvedenej veci na strane jednej, ale (na strane druhej) aj na skutočnosť, že o prevažnej časti návrhu sťažovateľky podaného 3. mája 1991 okresný súd rozhodol rozsudkami zo 16. februára 1993 a z 20. apríla 1994, a pokiaľ ide o návrhy na zvýšenie výživného po rozvode manželstva, zmiernil okresný súd dôsledky právnej neistoty sťažovateľky na pojednávaní konanom 12. júna 1998 uznesením o predbežnom opatrení, ktorým zaviazal otca prispievať na výživu maloletého T. K. vo výške 3 600 Sk mesačne. Vo zvyšnej časti preto ústavný súd návrh na finančné zadosťučinenie zamietol (bod 5 výroku tohto nálezu).

7. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia v uvedenom konaní, ktorých výšku vyčíslila jej právna zástupkyňa sumou 18 136 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených

prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'účením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 34/03).

Ústavný súd dospel k záveru, že uplatnená náhrada trov konania z hľadiska výšky trov právneho zastúpenia neodporuje platným právnym predpisom, preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnou zástupkyňou sťažovateľky (bod 4 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. apríla 2004